

Naturvärdesinventering

Österviks träsk, Nacka kommun

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 4
INKÖP: 2013-11-27
MÅLN: M 5865-11
AKTBIL: 34

2013-07-12

Innehåll

Uppdraget	3
Naturvärdesinventering	3
Metod	3
Beskrivning av inventeringsområdet	4
Beskrivning av delområden och naturvärden	5
Bedömning livsmiljöer	10
Bedömning av fågellivet	11
Referenser	13

Kontaktperson för denna rapport: Mova Hebert
Fältinventering: Mova Hebert
Rapport: Mova Hebert
Kvalitetsgranskare: Annika Stål Delbancó, Anna Sandström
Beställare: Österviks godsförvaltning
Internt projektnummer: MHT0052
Datum rapport: 2013-07-12. Version: Slutrapport.

Address:
CALLUNA AB
Tullsgatan 20
113 21 Stockholm

Telefon:
08-518 077 62

E-post: info@calluna.se
Webbplats: www.calluna.se
Post info: 538 59 56-1
Bokning: 5360-423
013 72 05 95

Bilagor 4

Uppdraget

Markägaren har ansökt om att på fastigheten Erstavik 25:1 få utföra schaktning, pålning och utfyllnad i av Österviks träsk. Efter att ha inkommit med en MKB har kommunen bett den sökande att återkomma om flera frågor. Närboende och naturskyddsforeningen liksom Nacka miljöråd har även de lämnat synpunkter som delvis sammanfaller med kommunens synpunkter.

Calluna har haft i uppdrag att utreda de frågeställningar som finns i Nacka kommuns yttrande över MKB, daterad 2012-08-17.

Sökande bör klargöra för områdets beskaffenhet och värden i fältskikt och sådana knutna till markskiktet, områdets betydelse för groddjur och områdets insektsfauna. Även områdets betydelse för sjövegetation och fiskfaunan bör klargöras enligt ytrandet. Området bedöms ingå i livsmiljö för mindre hackspett och förutsättningarna för denna art utreds också.

Tre fältbesök har skett för att studera områdets förutsättningar idag. Särskilt har förutsättningarna för groddjur, insekter och vattenvegetation studerats. Vidare har en bedömning av fågellivet gjorts.

Grunden till samtliga bedömningar är en naturvärdesinventering för området, där naturvärden bedöms på en generell nivå med utgångspunkt i artförekomster av indikatorarter och strukturer.

Naturvärdesinventering

Metod

Calluna har utfört en naturvärdesinventering av Österviks träsk enligt remissionen för Naturvärdesinventering (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning enligt svensk standard SSS 199000 (sis.se/tk555). Det huvudsakliga syftet med en Naturvärdesinventering (NVI) är att beskriva och värdera naturområden av betydelse för biologisk mångfald i ett avgränsat område. NVI resulterar i avgränsning av områden och naturvärdesklassning, objektbeskrivningar samt en övergripande rapport. Skalan för naturvärdesklasser består av: mycket högt naturvärde, högt naturvärde, påtagligt naturvärde och visst naturvärde. Område som inte uppfyller kriterierna för naturvärdesobjekt tilldelas klassen lågt naturvärde. I standarddokumentet definieras naturvärdesklasserna.

Naturvärdesbedömningen bygger på de ekologiska förhållandena och artfynd av

s.k. naturvärdsarter, vilka definieras i standarden. Arter eftersöks i den omfattning som behövs för att göra naturvärdesbedömningen. Arterna är ett verktyg för att göra naturvärdesbedömningen.

Beskrivning av inventeringsområdet

Österviks träsk ligger i Nacka kommun, mellan väg 228 och Saltsjöbadsvägen precis vid Saltsjöbanans station "Östervik".

Området ligger i ett av de områden som pekats ut ha höga helhetsvärden i Nacka kommuns grönsstrukturplan från 2008: "Området är relativt stort och har därmed möjligheter att hysa en stor artrikedom. Spridningsmöjligheterna är goda... En annan viktig aspekt på Nackareservatet - Erstavik som helhetsområde är rikedomen på naturtyper." (Ekologigruppen AB, 2008)

Häradskartan från 1900 visar ett öppet träsk (bild 1). Området uppges ha varit föremål för torvbrytning (Ragnarsson 2012). Därefter verkar de södra delarna ha påverkats av utfyllnad för väg 228. Idag domineras träsket av al- och björkskog.

Bild 1. Österviks träsk på Häradskartan från början av 1900-talet

I vissa delar finns ett välutvecklat buskskikt av viden. I vattnet är vattenblåddra mycket utbredd och dominerar stort.

Närområdet till träsket består till största delen av tall- och ädellövskog.

Beskrivning av delområden och naturvärden

Vid naturvärdesinventeringen delades våtmarken in i 10 olika delområden (naturvärdesobjekt), utifrån aktuella miljöer och naturvärden, gränserna mellan dessa naturvärdesobjekt syns på karta 1 längre fram i rapporten.

Sumpskog (Delområde 5-8) klass 2, påtagligt naturvärde

Våtmarken är i sin helhet att beskriva som en sumpskog. Inom sumpskogen har tre typer av miljöer identifierats, uppdelade i 4 delområden.

Delområde 7: Sumpskog med välutvecklat trädskikt

I området växer björk och al i trädskiktet, buskskikt saknas (bild 2). Träden är upp till tre decimeter i diameter. Det är svårt att avgöra trädens ålder då de växer mycket långsamt i en våtmark med permanent vattenyta. Troligtvis etablerade sig träden då väg 228 byggdes. I beståndet finns ett stort inslag av döda och döende träd. Liggande död ved finns i mindre omfattning. Björkticka, fnöschticka och sälgticka noteras. I vattnet växer rikligt med vattenblåddra. I södra delen finns fler rotvävlar som erbjuder växtplats för t ex blåsarr och videört. Gräsand och knipa häckar här. Grågås noteras rasta under våren.

Delområde 8: Sumpskog med välutvecklat träd- och buskskikt

Detta liknar delområde sju, men har även ett välutvecklat buskskikt med sälg, jojster och andra viden. Här är förekomsten av vattenvegetation sparsammare.

Bild 2: sumpskog med välutvecklat trädskikt, al och glasbjörk dominerar.

Delområde 5 och 6: Sumpskog, strandzon och en liten öppen miljö

I strandkanten växer asp, björk och andra trädslag, delvis med ett tätt buskskikt av viden (bild 3). Det finns många fallna trädstammar som ligger i vattnet, vilket ger god tillgång på grövre död ved. Skogssnäppa sågs vid ett par tillfällen under häckningssäsong och det indikerar att den troligen häckar här. Vid den norra strandkanten noteras rom från vanlig groda (bild 6). Här noteras även flera vuxna individer av både vanlig groda samt åkergroda. Delområde 6 är en liten ö som bildats av nedfallna trädstammar. Här växer frossört, blåsarr, videört och fackelblomster. I vattnet intill den lilla ön finns vatterpilört och svärdsilja.

Bild 3: kantzonen med inslag av asp, björk, al och ek. Här skapas mycket död ved genom bäverfällan och dränkning

Omgivande skogsmark (delområde 1-4 samt 9-10)

Våtmarken är omgiven av skog på fast mark. Här har fyra delområden med naturvärde avgränsats: 1, 2, 4 och 9. Delområde 3 och 10 består också av skogsmark, men dessa områden har lägre värden och beskrivs därför inte närmare.

Delområde 4; klass 1 b mycket högt naturvärde

Området består av ädellövskog som domineras av ek med grova, värdefulla ekar samt en grov ask (bild 4). Ett par av ekarna och asken har höligheter och är delvis döda. Det finns god förekomst av död ved i området. Några av ekarna står halvöppet mot angränsande öppen mark. Även tall med en diameter på ca 3-4 dm förekommer i området liksom asp. I fålskiktet växer liljekonvalj, ängskovall och viol. Det finns även en stark föryngring av ask. Ask växer naturligt på frisk till fuktig, näringsrik, mullrik mark, gärna med rörligt ytmåra grundvattnen.

De rödlistade arterna rutskin (NT) (observation hämtad från artdatabanken) och ekticka (NT) finns i området liksom ask (VU). Signalarten blanksvart trädmyna noterades också.

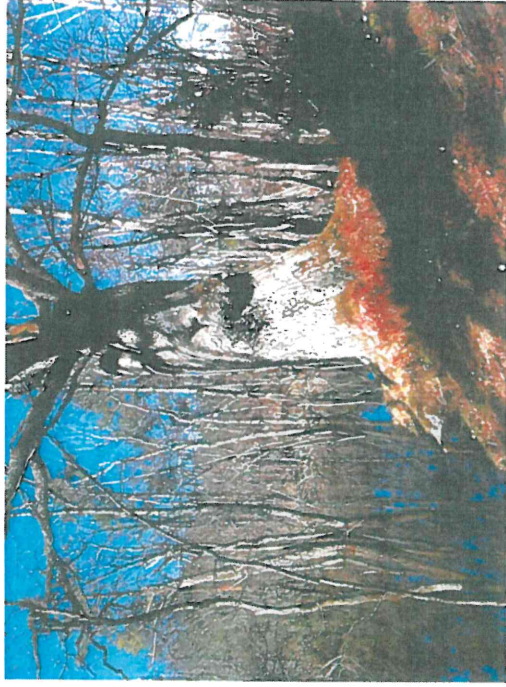

Bild 4: Grov ek i delområde 4.

Delområde 1 och 2: Blandskog norr om träsket, klass 2, påtagligt naturvärde

Delområdena domineras av blandskog med tall och ek. De grövsta tallarna finns i delområde 1 och har en diameter på 5-6 dm. På en av de grövre tallarna påträffades utgångshål av reliktböck. De grövsta ekarna har en diameter på cirka cirka 4 dm (delområde 2). En del av ekarna har nedsatt vitalitet och bidrar med död ved i form av döda grenar. Död ved förekommer i övrigt i form av en död asp, björk och ett par döda tallar.

Buskskiktet är generellt dåligt utvecklade, men det finns inslag av bärande buskar som blå och röd fällskiktet växlar mellan att vara näringsgynnade med brännässla och svarttal till mer ostört med blåbärstris. Vårart noterades.

Naturvårdsarterna snok, huggorm och spår efter reliktböck påträffades (bild 5). Reliktböck är rödlistad i kategorin NT och knuten till solbelysta gamla tallar.

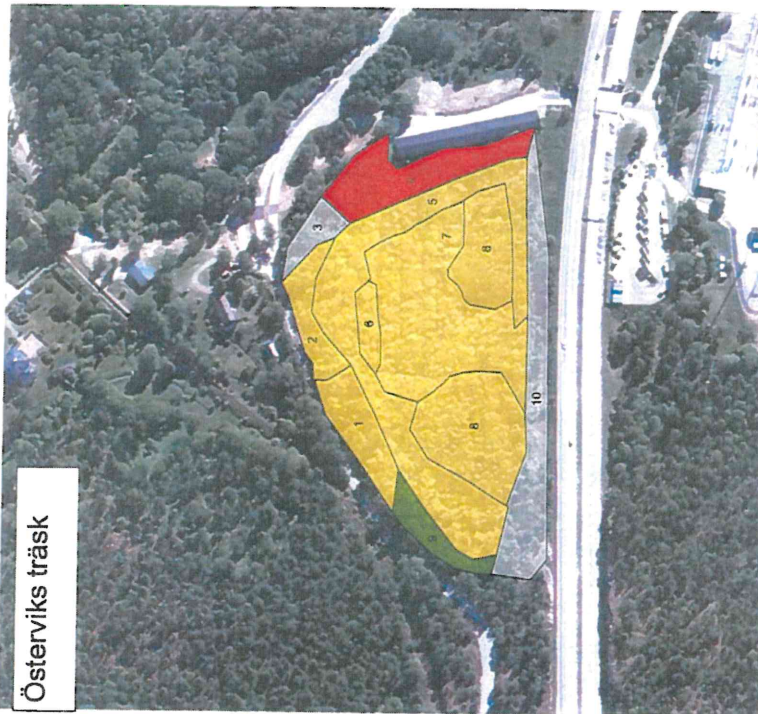
Delområde 9: Blandskog väster om träsket, klass 3 visst naturvärde

I detta område finns en brant med en del nedrasade block. Här förekommer spridda tallar och ekar. En del av ekarna har döda grenar och inslag av död ved. I fålskiktet förekommer blåbärstris, träjon, och gräs. Branten har en varmt mikroklimat och bedöms vara en övervintrings- och vistelseplats för kråldjur.

Bild 5: Grov tall med kläckhål från reliktböck i delområde 1.

Österviks träsk

Karta 1: Delområden (naturvärdesobjekt) i Österviks kärr med närområde.

Bedömning livsmiljöer

Livsmiljön i det inventerade objektet ska enligt den standardiserade metoden bedömas efter en fyrgradig skala: dåliga förutsättningar som livsmiljö, vissa förutsättningar som livsmiljö, goda förutsättningar som livsmiljö, samt mycket goda förutsättningar. I denna studie görs bedömningar för:

- Sumpskog
- Ekskog och blandskog, samt värden knutna till tall

Sumpskogen

Sumpskogen i inventeringsområdet bedöms ha goda förutsättningar som livsmiljö. I standarden definieras den klassen så här: *"Goda ekologiska förutsättningar för biologisk mångfald. Det är uppenbart att det finns ekologiska förutsättningar av betydelse för biologisk mångfald. Enstaka ekologiska förutsättningar som kan förväntas i biotopen saknas dock eller hade kunnat förekomma i större mängd eller vara av högre kvalitet."*

I bedömningen har vägt in att våtmarken ligger relativt isolerat och är omgiven av vågar. Förutsättningarna för groddjur bedöms i dagsläget som goda, men populationerna är sårbara då området inte ligger nära andra (kända) lekvattnen.

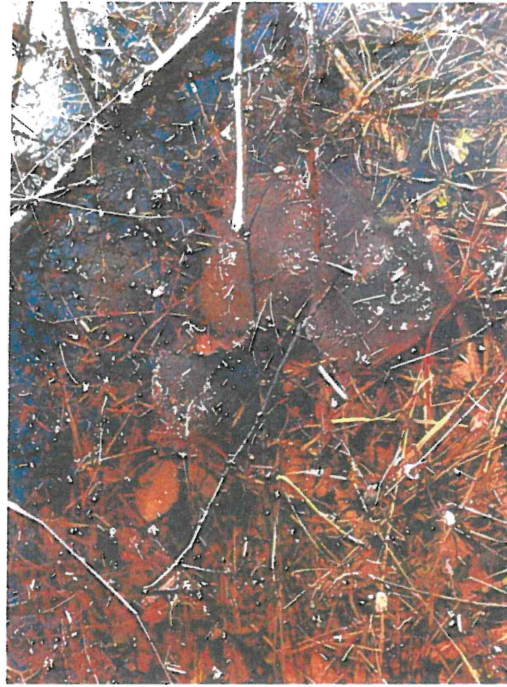

Bild 6: Ronklumpar av vanlig groda i delområde 5

Inga fiskar konstaterades i våtmarken. Det ger förutsättningar för groddjur och vattenlevande insekter. Ingen undersökning av eventebrater har gjorts, men flickslända (troligtvis *Coenagrion puella*) flög i området. Tidigare har nattsländelarver, brun mosaiktrollslända, blågrön mosaiktrollslända, smaragdflickslända och blodröd ängstrollslända observerats i området (Fors, Hubendick 2012). I vattnet sågs en mindre dykarskalbagge, buksimmar, skräddare och dammsnäcka.

Vegetationen i träsket domineras av vattenblåddra. Där vattenblåddran är beståndsbildande verkar den konkurrera ut de flesta andra vattenväxter. Idet kan tyda på att våtmarken är näringsfattig. Vattenblåddran kan komplettera med näring från djurplankton, vilket de flesta andra växter inte kan.

Även andra arter förekommer dock: blåsstar, hundstarr, vattenpilört, kräklöver, frossört, fackelblomster och videört.

Ekskog och blandskog

Ekujön i nordväst, tillsammans med blandskogen norr om våtmarken bedöms ha **goda till mycket goda förutsättningar som livsmiljö** för eklevande arter. Det förekommer gamla ekar och rödlistade arter och signalarter finns i området. Det inventerade området har samband med flera rika ekområden t ex kring Drevinge och kring Östervik i närheten av det inventerade området (Länstyrelsens inventering av jätteträd).

Förekommande tallar finns i blandskog med ek och tall. Tallarna står glest och i en ljus miljö och det ger goda förutsättningarna för att de ska bli gamla och utveckla värden. Det finns troligen ett samband med tallmiljöer i Nackareservatet, långskusten norr om Östervik osv. Det ger **goda till mycket goda förutsättningar** för naturvärden knutna till tall.

Sammantaget bedöms skogsmarken kring träsket ha **goda förutsättningar för vedlevande insekter och vedsvampar**. Området bedöms också ha **goda förutsättningar** för kräldjur och är en övervintringslokal för groddjur.

Bedömning av fågellivet

I våtmarken häckar och vistas arter som knipa, gräsand, skogsnäppa, gråhäger och grågås. Våtmarken har goda ekologiska förutsättningar för att hysa dessa arter med god tillgång på föda, och boplatser för de arter som häckar (skogsnäppa, gräsand och knipa).

Det finns också förutsättningar för hackspettar, större hackspett observerades i området. Mindre hackspett kräver som regel minst 40 ha äldre lövdominerad skog inom ett cirka 200 ha stort område (Wiklander m fl 2001). Tillämpar man dessa data bör man kunna ringa in områden som ingår i häckningsrevir inom

rimligt flygvastånd genom att utgå från kända revir. En sökning inom närområdet till Östervik (artportalen Svalan) ger en trolig häckning (Fisksåtra, rapporter om trolig häckning 2010 och 2011) där Österviks träsk troligen ingår i reviret. Uppgifter om trolig häckning finns även från Tollare och norra delen av Nackareservatet. Fåglar från dessa revir kan nyttja Österviks träsk under vinterperioden då olika individer kan ha överlappande revir. Österviks träsk har goda förutsättningar att ingå i häckningsrevir för mindre hackspett.

I området finns i övrigt vanligt förekommande arter: talgoxe, blåmes, grå flugsnappare, svarthätta, trädgårdssångare, lövsångare, trädkryp, nötväcka, koltrast och stjärtmes (Fors och Hubenick 2012)

Referenser

- Artdatabanken Börje Pettersson 2011. Artfaktblad om mindre hackspett 2011-01-20.
- Artdatabanken 2010 Mora Aronsson. Artfaktblad om ask SLU 2010-12-08
- Artdatabanken 2002 Stellan Sunhede. Artfaktblad om rutskind, SLU 2012-06-19
- Ekologigruppen 2009: Biologisk mångfald i Nacka Underlagsrapport till gröstrukturplan för Nacka kommun
- Wiklander, U. 1998. Reproduction and survival in the lesser spotted woodpecker. Effects of life history, mating system and age. Doktorsavhandling, Lunds universitet.
- Opulicernade:*
- Fors R. och Hubendick G. 2012 : Synpunkter över ansökan om utfyllnad av våtmark vid Östervik, Naturskyddsföreningen i Nacka och Naturskyddsföreningen i Saltsjöbaden.
- Ragnarsson C. 2012. Yttrande om mål M5585-11, 2012-07-30.
- Nacka kommun, 2012: Yttrande över ansökan om tillstånd för vattenverksamhet på Erstavik 25:1, 2012-08-17.
- Digitala:*
- Inventering av jätteträd, databas levererad från Länsstyrelsen i Stockholms län 2012
- Utdrag av rödlistade arter i området från artdatabanken 2012-04-27
- Personlig kommunikation*
- Håkan Sandsten: om vattenbläddra

